

WWF

JAAR
RAPPORT

BE

2017

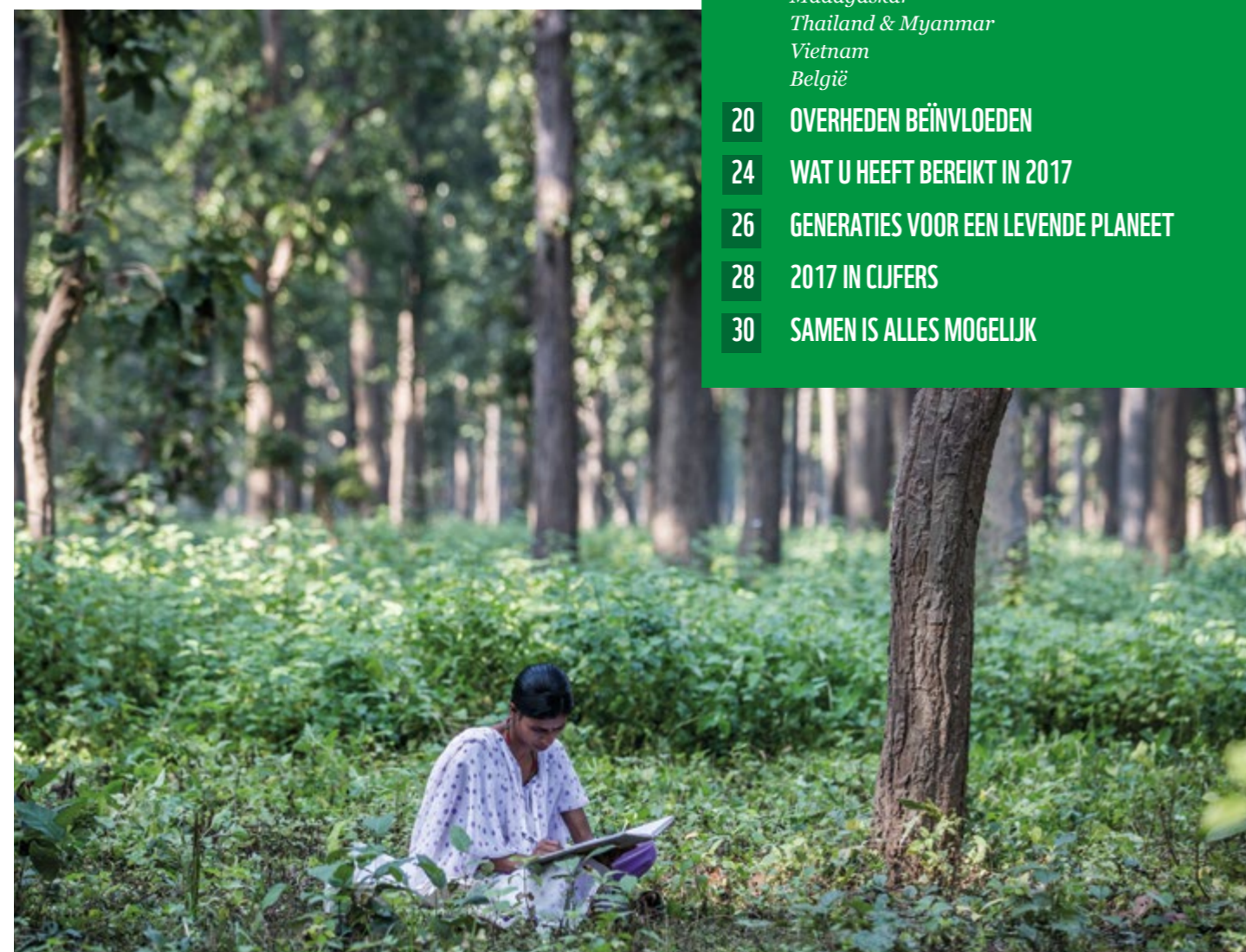

ONZE MISSIE

Bij WWF beschermen we de natuur voor een betere levenskwaliteit op aarde.

Elke dag opnieuw zet WWF zich samen met vele partners en lokale gemeenschappen in om te strijden tegen de bedreigingen voor onze ecosystemen en om oplossingen te vinden voor deze grote uitdagingen.

Want zonder veerkrachtige ecosystemen heeft de planeet aarde, onze thuis, niet de capaciteit om een bloeiende natuur, voldoende zoetwater, zuivere lucht, uitgestrekte wouden, gezonde oceanen en voedsel te bieden aan onze huidige en alle komende generaties.

INHOUDSTAFEL

- 3** VOORWOORD
- 4** KIJK OP DE STAAT VAN ONZE PLENEET
- 6** ONZE TERREINPROJECTEN IN 2017
 - Hoofdprojecten**
 - Democratische Republiek Congo (DRC)
 - Zambia
 - Cambodja
 - Ecuador
 - Roemenië & Oekraïne
 - Gesteunde projecten**
 - Roemenië
 - Griekenland
 - Madagaskar
 - Thailand & Myanmar
 - Vietnam
 - België
- 20** OVERHEDEN BEÏNVLOEDEN
- 24** WAT U HEEFT BEREIKT IN 2017
- 26** GENERATIES VOOR EEN LEVENDE PLENEET
- 28** 2017 IN CIJFERS
- 30** SAMEN IS ALLES MOGELIJK

© JAMES MORGAN / WWF-US

Alle rechten voorbehouden aan WWF. Het Pandalogo en de afkorting WWF zijn handelsmerken van het World Wide Fund for Nature. Overname van teksten is toegestaan mits bronvermelding.

Redactie: Ioana Betianu, Sara De Winter, Roseline C. Beudels-Jamar de Bolsée, Alain Flabat, Charlotte Gijssels, Antoine Lebrun, Tanita Leclercq, Sofie Luyten, Isabelle Verriest, Gwendoline Viatour, Jamie Vliexs, Sébastien Willemart. • Nederlandse vertaling: Nicolas Chartier. • Coördinatie: Charlotte Gijssels, Tanita Leclercq.

Vormgeving: www.inxtremis.be mp5248 • Druk: Print Belgium. • Foto voorpagina: © Richard Barrett / WWF-UK • V.U.: Antoine Lebrun. E. Jacquainlaan 90, 1000 Brussel.

VOORWOORD

De aarde beschermen, onze enige echte thuis

De Homo Sapiens, onze soort die 200 000 à 300 000 jaar geleden op de aarde is verschenen, heeft een buitengewoon bestaan geleid. Terwijl onze biologisch meest verwante neven, de mensapen, vandaag ongeveer 200 000 individuen tellen, heeft onze soort de kaap van 7 miljard individuen al achter zich gelaten... In 1950 waren we met ongeveer 2,5 miljard en tegen 2050 zullen we waarschijnlijk met meer dan 10 miljard zijn. Samen met deze demografische uitdaging speelt ook de wereldwijde aanname van de westerse levensstijl die erg gulzig is wat betreft de natuurlijke hulpbronnen: het enorme gebruik van energie (transport, verwarming, airconditioning), de oneindige consumptie van dierlijke proteïnen (vooral veeteelt en ontbossing die daarmee gepaard gaat), etc. Deze uitdagingen moeten wij trotseren als we een levende planeet willen achterlaten voor onze kinderen.

De publicatie van ons eigen Living Planet Report maakte in 2016 zorgwekkende constatering over de staat van de biodiversiteit in de wereld: een verlies van 58 % van de populaties gewervelde dieren in 40 jaar tijd en een verwachting van een verlies van 67 % tegen 2020. Ruim voldoende stof om te stellen dat de Homo Sapiens de belangrijkste verantwoordelijke is voor de zesde massa-extinctie. Een kantelpunt waarvoor de biodiversiteit miljoenen jaren nodig zou hebben om zich te herstellen. Op het moment van dit schrijven verscheen in het tijdschrift BioScience een artikel met als titel 'World Scientists' Warning to Humanity: A Second Notice', waarin meer dan 15 000 wetenschappers uit 184 landen 'waarschuwen voor de snelle vernietiging van de natuur door de mens en het gevaar dat de ecosystemen de nodige functies om ons in leven te houden niet meer kunnen leveren.'

In alle domeinen verveelvoudigen de tekenen dat de aarde uitgeput raakt op zorgwekkende wijze. Aan het einde van de maand oktober 2017 zorgde een Duitse studie voor opschudding bij de wetenschappelijke gemeenschap door te besluiten dat de laatste 30 jaar een neergang van 80 % van de populaties vliegende insecten heeft plaatsgevonden in beschermd natuurgebieden. Cijfers die waarschijnlijk in heel Europa vergelijkbaar zijn. In het Verenigd Koninkrijk spreekt men van het 'windshield phenomenon', verwijzend naar de gigantische afname van insecten die tegen de voorruit vliegen op de autowegen. De bossen hebben 1,2 miljard km² verloren, vooral door landbouw en plantages. In 25 jaar tijd zijn de dode zones in de oceanen en zeeën met 75 % toegenomen. Zeeën van plastic doen hun intrede en zijn op verschillende plekken ter wereld verwoestend ('World Scientists' Warning to Humanity: A Second Notice', BioScience, Nov 2017).

En toch maken wij zelf deel uit van deze natuur. Bewustwording is waarschijnlijk de eerste te nemen stap om uit deze zelfdestructieve levenswijze te komen. De tweede stap is te werken aan oplossingen die het de mens mogelijk maken om in harmonie met de natuur te leven. Dit is dan ook de bestaansreden van onze terreinprojecten. U zult in dit rapport verschillende voorbeelden vinden van de projecten die wij voeren, verspreid over de wereld en waarvan het doel altijd is om de biodiversiteit te behouden en te herstellen, en tegelijkertijd de lokale gemeenschappen hierbij te betrekken en ervoor te zorgen dat zij baat hebben bij de projecten. Maar om de tendens van het verlies van biodiversiteit om te keren, strijden we er ook dagelijks voor dat regeringen en grote economische spelers rekening zouden houden met de natuur bij het nemen van beslissingen. Het is essentieel om de publieke opinie grootschalig te mobiliseren voor de bescherming van onze planeet, zodat onze stem ook echt gehoord wordt.

Meer dan ooit hebben wij uw hulp nodig om de aarde, onze enige echte thuis, te beschermen!

Roseline C. Beudels-Jamar de Bolsée
Voorzitter van de Raad van Bestuur
van WWF-België

Antoine Lebrun
Algemeen directeur van WWF-België

Roseline C. Beudels-Jamar de Bolsée
Voorzitter van de Raad van Bestuur van WWF-België

Antoine Lebrun
Algemeen directeur van WWF-België

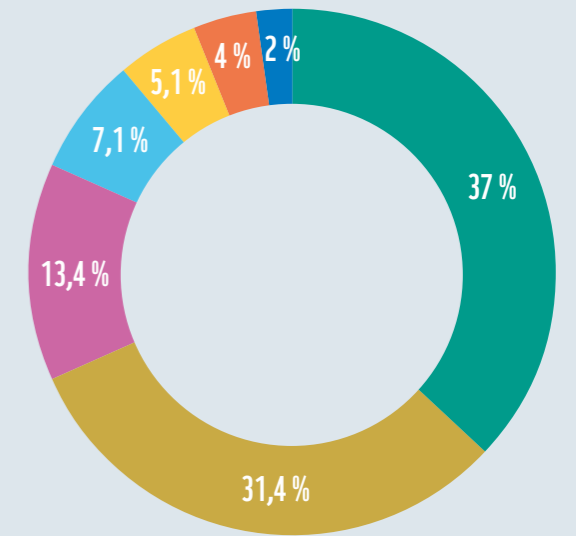
KIJK OP DE STAAT VAN ONZE PLANEET

© WWF-CANON / SARAH BLACK

Belangrijkste bedreigingen voor populaties volgens de Living Planet Index (LPI)

Informatie over de bedreigingen werd geanalyseerd voor 3430 populaties in de LPI, onderverdeeld in 7 categorieën. Andere populaties worden ofwel niet bedreigd, ofwel is er onvoldoende informatie voor analyse (WWF, ZSL, 2014).

- Exploitatie
- Verandering en degradatie van habitat
- Habitatverlies
- Klimaatverandering
- Invasieve soorten of genen
- Vervuiling
- Ziekte

WAAROM KUNNEN WE NIET ZONDER DE NATUUR?

De natuur en haar diversiteit zijn essentieel voor ons leven op aarde. Neem de plant- en diersoorten weg en volledige ecosystemen zullen instorten, en daarmee ook de lucht, het water, het voedsel en het klimaat waarvan ze ons voorzien. De bescherming van de natuur is dus nauw verbonden met de grootse uitdagingen waar de wereld vandaag voor staat en is in het belang van ons allemaal.

DE WERELDWIJDE BIODIVERSITEIT NEEMT RAZENDSNEL AF

Soorten verdwijnen aan een alarmerend tempo onder onze ogen. Dat is wat vastgesteld wordt in het Living Planet Report 2016 van WWF, dat de staat opmaakt van de wereldwijde biodiversiteit op basis van de Living Planet Index. Deze indicator voor de gezondheid van onze planeet steunt op onderzoek naar 14 152 populaties van 3706 gewervelde diersoorten.

6^e MASSA-UITSTERVING

De wereldwijde vis-, vogel-, zoogdier-, amfibie- en reptielpopulaties zijn met 58 % gedaald tussen 1970 en

2012. Als de huidige trend zich voortzet, zal de wereldwijde biodiversiteit in 2020 met 67 % zijn gedaald sinds 1970. De voornaamste bedreigingen voor de biodiversiteit, zoals het verdwijnen van natuurlijke habitats en de aantasting ervan, en de overexploitatie van wilde soorten, staan in rechtstreeks verband met menselijke activiteiten.

EEN NIEUW TIJDPERK: HET ANTROPOCEEN

We betreden een nieuw tijdperk in de geschiedenis, dat gekenmerkt wordt door de impact van de mensheid op onze planeet. Wetenschappers hebben dit nieuwe tijdperk het Antropoceen genoemd. Binnen meerdere miljoenen jaren zal de aanwezigheid van onze soort op aarde nog altijd af te lezen zijn in de geologische lagen, net zoals wij vandaag nog meteorietinslagen of vulkaanuitbarstingen kunnen opsporen in de geologische geschiedenis van onze planeet.

EEN FUNDAMENTELE VERANDERING

Uit deze conclusies blijkt niet alleen hoe cruciaal het is om onze productie- en consumptiemethodes te heruitvinden, maar ook om onze natuurlijke omgeving te herwaarderen. Want veerkrachtige ecosystemen vormen de sleutel tot armoedebestrijding, een verbetering van de wereldwijde gezondheid en de opbouw van een rechtvaardige en welvarende toekomst.

TIJD VOOR ACTIE

Als we in staat zijn om te begrijpen wat heeft geleid tot dit nieuwe tijdperk van het verval van onze planeet, dan zijn we ook in staat om oplossingen te vinden om de ecosystemen te herstellen waar we van afhankelijk zijn. Op de volgende pagina's ontdekt u op welke manier WWF-België en zijn leden dagelijks bijdragen aan de strijd tegen het wereldwijde verlies van de biodiversiteit.

EEN NOODZAKELIJK WERELDWIJD KADER

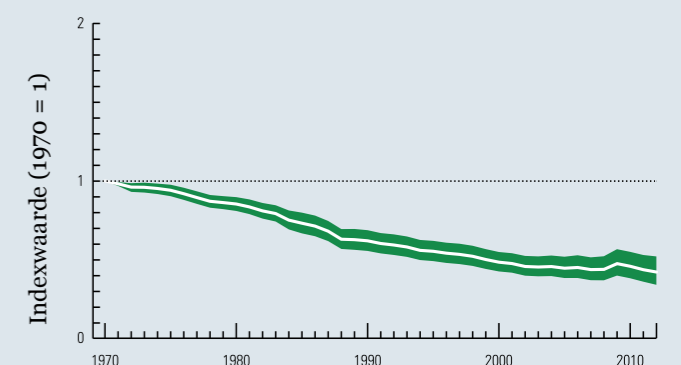
Zonder strikte milieunormen en -akkoorden op Europees en wereldwijd niveau zouden onze inspanningen zeker en vast onvoldoende zijn. Daarom waardeert WWF de positieve dynamiek die is ontstaan naar aanleiding van de recente wereldwijde akkoorden over het klimaat (COP van Parijs) en over de duurzame ontwikkeling (SDG). WWF beklemtoont hoe belangrijk het is om van deze positieve context gebruik te maken om nu zo veel mogelijk engagement te mobiliseren rond het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD). Deze derde pilaar voor het behoud van de natuur blijkt essentieel om de bescherming van de biodiversiteit op hetzelfde niveau te plaatsen als de verdediging van economische en sociale belangen. Want een grote nederlaag op dit vlak zou desastreuze gevolgen hebben voor alle levende wezens op aarde.

Trends in populatiegrootte voor 14 152 populaties van 3706 diersoorten overheen de hele wereld tussen 1970 en 2012

De mondiale Living Planet Index laat een daling van 58 % zien (variatie: -48 % tot -66 %) tussen 1970 en 2012.

De witte lijn toont de indexwaarden en de donkere grenzen geven het 95 % betrouwbaarheidsinterval weer van de trend (WWF, ZSL, 2016).

- Global Living Planet Index
- Betrouwbaarheidsinterval

ONZE TERREINPROJECTEN IN 2017

Alle internationale terreinprojecten van WWF-België worden gevoerd in de kritieke regio's die WWF-International bepaald heeft op basis van wetenschappelijk onderzoek.

Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

Op de volgende pagina's zal u merken dat elk project vergezeld wordt van zogenaamde 'Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen'. Deze doelstellingen, 17 in totaal, werden gedefinieerd door de VN om met al zijn lidstaten samen de armoede de wereld uit te helpen, de planeet te beschermen en de vrede en welvaart van de mensheid te verzekeren.

© KATE HOLT / WWF-UK

ECOMAKALA

Het Virunga Nationaal Park in het oosten van de DRC is internationaal gekend als een uitzonderlijke schat voor de biodiversiteit, met dieren als berggorilla's en okapi's die in het park leven. De lokale gemeenschappen zijn voor meer dan 90 % afhankelijk van hout voor hun energievoorziening. Ze gebruiken brandhout en 'makala' (houtschool in de lokale taal) om te voorzien in hun energiebehoeften, wat de natuurlijke bronnen van het park enorm onder druk zet.

Om de bevolking te helpen en de druk op de bossen van het Virungapark te verlichten – en zo ook de habitat van de gorilla te beschermen – heeft WWF-België samen met zijn partners het project ECOMakala opgericht, dat zorgt voor de productie van duurzame makala, de 'ecomakala', rondom het park.

Hiervoor leggen we boomplantages aan in samenwerking met duizenden kleinschalige landbouwers voor de productie van duurzame en legale houtschool, en helpen we de lokale gemeenschappen opdat hun bossen officieel de status van 'gemeenschapsbossen' zouden krijgen. Ook steunen we de bevolking voor de productie van efficiënte houtschoolstoofjes die tot 50 % minder houtschool verbruiken dan de traditionele stoofjes. Tot slot zet het project ook in op boslandbouw en honingproductie als nieuwe bronnen van inkomsten voor de bevolking. Zo steunt het project de socio-economische ontwikkeling

- **KRITIEKE REGIO** Afrikaanse Grote Merengebied
- **DUUR PROJECT** 2017-2021
- **BUDGET** € 3 620 000 voor 2017-2021 (fondsen van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, Wallonie-Bruxelles International en van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De vrouwen en mannen van de gemeenschappen in de omgeving van het Virunga Nationaal Park in Noord-Kivu gebruiken en beheren hun grondstoffen duurzamer, ten voordele van hun economische ontwikkeling, hun welzijn en de biodiversiteit

van de lokale gemeenschappen en beschermt het tegelijk de bossen.

RESULTATEN IN 2017

- **Herbebossing**
 - 300 000 bosplanten werden gekweekt en 100 ha bosplantages werden aangelegd
- **Apicultuur**
 - 11 personen zijn opgeleid in moderne apicultuur en hebben vervolgens zelf 112 imker-landbouwers opgeleid;
 - 190 bijenkorven zijn verspreid bij 38 landbouwers;
 - 5238 liter honing werd geproduceerd en verkocht.
- **Gemeenschapsbossen**
 - Er werden 8 potentiële gemeenschapsbossen geïdentificeerd;
 - De capaciteiten van 37 lokale spelers zijn versterkt voor het gebruik van gps, het verzamelen van gegevens en participatieve cartografie;
 - 5 aanvraagdossiers voor bosconcessies voor de lokale gemeenschappen zijn op lokaal niveau getekend.

Efficiënte houtschoolstoofjes

- De leden van de vzw JIKO BORA hebben een opleiding gevolgd over de productie van semi-industriële efficiënte houtschoolstoofjes;
- Een contract voor de productie van 640 semi-industriële efficiënte houtschoolstoofjes is getekend.

© LIEN VANDAMME / WWF-BELGIUM

HET BIOSFEERRESERVAAT VAN LUKI

- **KRITIEKE REGIO** Congobekken
- **DUUR PROJECT** 2013-2018
- **BUDGET** € 2 340 000 voor 2013-2018 (met fondsen van Congo Basin Forest Fund en African Development Bank)
- **DOEL** Het bos van Luki beschermen en de levensomstandigheden van de bewoners verbeteren

Het Luki-biosfeerreservaat in de DRC herbergt een eeuwenoud regenwoud en bevat ook een waardevol overblijfsel van een vroeger reusachtig primair oerwoud. Maar het woud staat onder druk door de aanhoudende houtkap voor zaaghout en brandhout, en door de lokale landbouwpraktijken waarbij het bos verbrand wordt. WWF werkt in deze regio om de bossen te beschermen en tegelijkertijd ook de levensomstandigheden van de bewoners te verbeteren. Daarvoor werken we op basis van drie pijlers: duurzame landbouw, herbebossing en bosbescherming.

Duurzame landbouw biedt een productief en winstgevend alternatief voor de verbrandpraktijken en de boskap. Zo beschermt duurzame landbouw (zoals boslandbouw) de bossen en verbetert het tegelijkertijd de levensstandaard van de gemeenschappen. Herbebossing gebeurt op twee manieren: door de aanleg van boomplantages en door de natuurlijke regeneratie van bos. De plantages worden gebruikt voor houtkap, zodat de bevolking van hout wordt voorzien en de illegale

houtkap binnen het reservaat afneemt. Ten derde voorkomen we savannebranden, waardoor de bodem langzaam herstelt en waardoor er opnieuw een natuurlijk bos kan groeien. Dieren kunnen er weer een habitat vinden en de bewoners beschikken terug over brandhout en wild. Daarnaast worden de bossen in het Luki-biosfeerreservaat nu beheerd door de lokale gemeenschappen en beschermd door rangers.

Aanvankelijk gepland tot maart 2017, loopt dit project uiteindelijk door tot juni 2018. De meeste activiteiten zijn echter al voltooid.

RESULTATEN SINDS 2013

- 60 rangers beschermen het bos van het Luki-biosfeerreservaat;
- 800 ha bomen werden geplant door de gemeenschappen om in brandhout te kunnen voorzien;
- 33 000 ha bos is beschermd;
- 40 duurzame boerderijen zijn gecreëerd;
- 4700 ha savanne is dankzij natuurlijke regeneratie terug bos geworden;
- Er werden 12 participatieve kaarten gemaakt.

© FREDERIC CRETEUR / WWF-BELGIUM

DE BESCHERMING VAN MAI-NDOMBE

- **KRITIEKE REGIO** Congobekken
- **DUUR PROJECT** 2017-2021
- **BUDGET** € 1 835 000 (80 % fondsen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, 20 % fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De bossen en biodiversiteit van de provincie Mai-Ndombe beschermen door de erkenning van gemeenschapsbossen en het duurzaam beheer ervan door de gemeenschappen, evenals de ontwikkeling van ecotoerisme rond bonobo's en van duurzame commerciële activiteiten door de vrouwen van de gemeenschappen

De bossen van de provincie Mai-Ndombe zijn van een verbluffende ecologische waarde. Ook economisch zijn de bossen cruciaal, gezien het hout uit de regio de belangrijkste energiebron is voor de inwoners van Kinshasa. De bossen worden beetje bij beetje vernietigd, en daarmee worden talloze soorten, waaronder de bonobo's en olifanten, ernstig bedreigd.

De betrokkenheid van lokale gemeenschappen is essentieel voor de bescherming van de bossen en bedreigde dieren. De bewoners zijn namelijk afhankelijk van de bossen voor hun levensvoorziening, en kunnen bovendien via ecotoerisme alternatieve inkomsten verwerven en de bossen tegelijk behouden. WWF ondersteunt de gemeenschappen in het opstellen van een plan om zelf de bossen duurzaam te beheren en helpt ervoor te zorgen dat de bossen officieel erkend worden als concessies voor gemeenschapsbos.

Lokale comités krijgen daarom financiële, technische en administratieve steun om de bossen te beheren en om de lokale ontwikkeling te stimuleren. Daarnaast worden gemeenschappen sensibiliseerd om de bossen te beschermen tegen stroperij en andere onduurzame activiteiten.

Voor de bonobo's in de regio zijn een trekpleister voor ecotoerisme. Zes gemeenschappen zijn alvast geïnteresseerd in het uitbouwen van ecotoerisme, waarin WWF hen zal ondersteunen. Om het ecotoerisme

te doen slagen worden de bewoners gesensibiliseerd en worden gidsen opgeleid. Het project steunt ook het ondernemerschap van vrouwen die gegroepeerd zijn in verenigingen, en versterkt hun rol binnen hun gemeenschappen.

RESULTATEN IN 2017

Algemeen

- Het project ging van start in juni met een meerdaagse vergadering, waaraan ongeveer **60 personen deelnamen** (traditionele dorpschouwen, vertegenwoordigers van vrouwenverenigingen en administratieve autoriteiten).

Natuurbehoud

- De telling van bonobonesten is van start gegaan en zal eindigen in augustus 2018;
- Bovenop doorlopend onderzoek naar habitatgebruik werd een grootschalig botanisch onderzoek afgerond, waarbij een multidisciplinair Japans team onder andere de gezondheid van de bonobo's onderzocht;
- De **algemene gezondheid** van de bestudeerde bonobo's is goed;
- Er werden **40 % minder dieren in beslag genomen** aan de controleposten, wat wijst op een daling in stroperij.

Ecotoerisme

- De bonobo's worden nu **25 dagen per maand opgevolgd**, tegenover de 13 dagen per maand in 2016;
- Malebo (provincie Mai-Ndombe), werd aangeduid als een van de **100 beste bestemmingen voor ecotoerisme** van 2017.

ZAMBIA

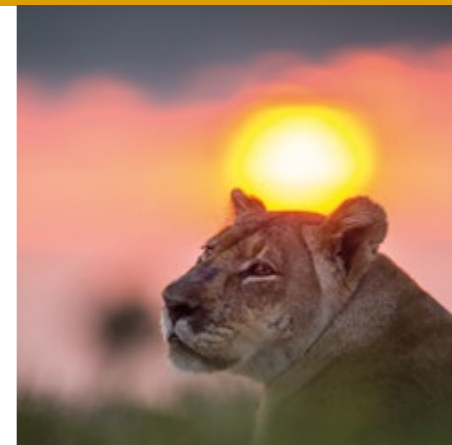
LIUWA PLAIN NATIONAAL PARK

- **KRITIEKE REGIO** Miombobossen
- **DUUR PROJECT** 2017-2018
- **BUDGET** € 100 000 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De biodiversiteit van het Liywa Plain Nationaal Park herstellen

SIOMA NGWEZI NATIONAAL PARK

- **KRITIEKE REGIO** Miombobossen
- **DUUR PROJECT** 2017-2018
- **BUDGET** € 50 000 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** Een oplossing bieden voor het watertekort in het park door waterputten, uitgerust met een pomp op zonne-energie, te installeren

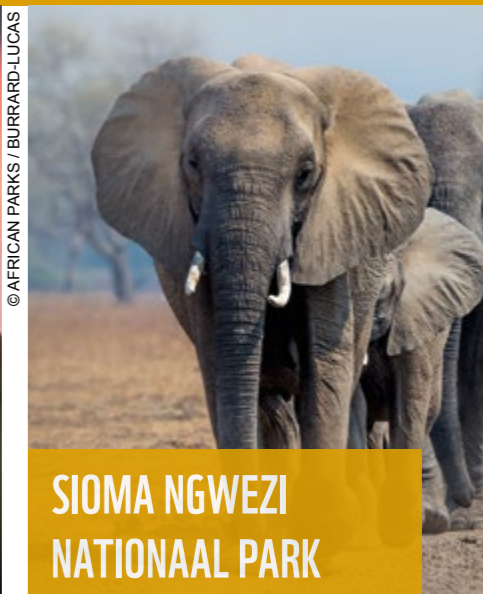
© AFRICAN PARKS / BURRARD-LUCAS

LIUWA PLAIN NATIONAAL PARK

Het nationaal park van de Liuwavlakte beslaat zo'n 3 660 km² in het westen van Zambia. Hoewel het park op papier al beschermd is sinds 1972, is zijn biodiversiteit ernstig verstoord door stroperij, conflicten met Angola en overexploitatie van natuurlijke bronnen door de bevolkingstoename in de regio. Omdat de Zambiaanse overheid over onvoldoende middelen beschikte om het park doeltreffend te beheren, heeft ze het beheer in 2003 uitbesteed aan African Parks. Toen deze organisatie zich installeerde in Liuwa, trof ze het park in erbarmelijke staat aan. Ze stelde een strategie op voor het behoud en het herstel van de natuur. African Parks richtte zich daarbij vooral op de toepassing van de wetten, de samenwerking met de lokale gemeenschappen en het ecotoerisme. Maar het park is nog ver verwijderd van financiële onafhankelijkheid. Daarom heeft WWF-België beslist om het African Parks-project in Liuwa te steunen vanaf 2017.

RESULTATEN IN 2017

- 3 leeuwen, 4 jachtluipaarden en 5 hyena's zijn uitgerust met een **gps-halsband**;
- Er zijn **12 nieuwe rangers** aangenomen;
- Bijna **120 stropers** zijn aangehouden en bijna 40 vuurwapens zijn in beslag genomen;
- Het **Liuwa Interschool Drama Festival** heeft 19 scholen en meer dan 200 leerlingen verenigd. Dit soort theaterwedstrijden tussen scholen rond het thema van natuurbehoud maakt integraal deel uit van het educatief programma dat African Parks in Liuwa heeft ingevoerd.

© RICHARD BARRETT / WWF-LUK

SIOMA NGWEZI NATIONAAL PARK

Het nationaal park van Sioma Ngwezi bevindt zich in de conservatiezone Kavango Zambezi (KAZA) in het verre zuidwesten van Zambia. Met meer dan 5000 km² vormt het het grootste beschermde transnationale natuurgebied ter wereld. Het park herbergt meer dan 3000 olifanten en talloze andere diersoorten zoals giraffen, leeuwen, zebra's, nijlpaarden, jachtluipaarden en antilopen. Door herhaalde periodes van droogte sinds 2013, zijn de waterbekkens die gewoonlijk voor drie tot zes maanden water bevatten sneller droog dan voorzien. Dat veroorzaakt een ernstig watertekort in het park, met stijgende sterftecijfers onder de dieren en een vermoedelijke impact op de voortplanting tot gevolg, evenals een toename van de stroperij en van de conflicten tussen dieren en mensen, wiens vee aan dezelfde drinkplaatsen drinkt. Met de steun van WWF-België bedacht het Zambiaanse team van WWF een bouwplan voor waterputten met pompen op zonne-energie. Zo wilt het team het regenwaterniveau in de waterbekkens in het noorden van het park stabiliseren tijdens het droge seizoen, water voor de wilde dieren aanvoeren in het bijzonder droge centrale en zuidelijke deel van het park, en ook de lokale gemeenschappen van water voorzien om de strijd om zoetwater tussen mensen en dieren te verzachten.

RESULTATEN IN 2017

- Er worden momenteel **2 nieuwe waterputten** aangelegd, 2 zijn alvast voltooid. Het uiteindelijke doel is om 6 nieuwe waterputten te bekomen;
- De waterbeschikbaarheid aan de **22 drinkplaatsen** van het park werd opgevolgd;
- **8 olifanten** werden uitgerust met een zenderhalsband.

MEKONG FLOODED FOREST

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2017-2021
- **BUDGET** € 2 132 000 (20 % fondsen van donaties aan WWF-België, 80 % fondsen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking)
- **DOEL** Tegen eind 2021 beschikken de lokale gemeenschappen aan de rand van de Mekongrivier in Kratie over landzekerheid, wat een verhoogde levensstandaard, duurzaam bosbeheer en betere bescherming van de biodiversiteit toelaat

De vloedbossen aan de rand van de Mekongrivier maken deel uit van een regio met een geweldige biodiversiteit. Door economische landconcessies, infrastructuurprojecten, mijnbouw en boskap worden veel soorten nu bedreigd en daalt de waterkwaliteit, dalen de visbestanden en daalt ook de levenskwaliteit van de lokale gemeenschappen.

Sinds 2000 heeft de Cambodjaanse overheid ingezet op gemeenschapsbossen om de betrokkenheid van gemeenschappen bij het beheer van natuurlijke hulpbronnen te vergroten. Toch stuiten de gemeenschappen die zich bij dit initiatief willen aansluiten op administratieve drempels, en hebben ze hierbij technische steun nodig.

Dit project heeft dan ook tot doel om de lokale gemeenschappen te versterken en ervoor te zorgen dat ze erkend worden als eigenaars van hun land. Daarvoor werken

we concreet aan vier verschillende pijlers voor 2021.

- 2 plannen voor gemeenschappelijk landbeheer worden ontwikkeld in samenwerking met de lokale gemeenschappen en toegepast in regio's die essentieel zijn voor het bedreigde zwijnshert en vogelsoorten zoals de reuzenibis.

- Zowel de biodiversiteit als de lokale gemeenschappen hebben baat bij het duurzame beheer van 2 natuurgebieden, 8 gemeenschapsbossen en 3 collectieve inheemse landeigendommen.

- De lokale gemeenschappen in en rond de gemeenschapsbossen ondernemen meer duurzame activiteiten voor hun levensonderhoud (ecotoerisme, landbouw en productie van bosbijproducten).

- De lokale gemeenschappen hebben meer zeggenschap en autonomie dankzij een sterk netwerk van gemeenschapsbossen, de steun van diverse stakeholders, de versterking van gendergelijkheid en duurzame plannen voor landgebruik en bosbeheer.

Eens het project afgerond is zullen meer dan 3000 families betere toekomstperspectieven krijgen, dankzij duurzame ontwikkeling.

RESULTATEN IN 2017

- **Drie foto's** van cameravallen getuigen van de aanwezigheid van het zwijnshert in de regio;
- **33 personen** die betrappt werden op illegale houtkap of stroperij werden onderwezen in het bosrecht;
- **Alle jacht werd verboden** in het beschermde gebied voor het zwijnshert;
- **32 dorpelingen** werden gerekruteerd om te **patrouilleren**;
- Vallen gemaakt met kabels namen af met **68 %** in het leefgebied van het zwijnshert.

DE IRRAWADDYDOLFIJNEN BESCHERMEN

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2017
- **BUDGET** € 15 000 (fondsen van de Koning Boudewijnstichting)
- **DOEL** De Irrawaddydolfijn monitoren en beschermen

Er leven nog maar 90 Irrawaddydolfijnen in het Cambodjaanse gedeelte van de Mekongrivier. De dieren worden er bedreigd door illegale visvangst, damprojecten en vervuiling. WWF-België werkt samen met de lokale WWF-teams om de dieren en hun leefgebied te beschermen. Hierdoor patrouilleren nu niet minder dan 72 wachters langs de gebieden waar de dolfijnen leven. WWF voert campagnes om de bevolking bewust te maken over het belang van de dolfijn, zoals met de succesvolle jaarlijkse Dolphin Day. Daarnaast bevordert WWF het ecotoerisme in de regio, waardoor de bevolking extra inkomsten krijgt en gestimuleerd wordt om de natuur die hen omringt te beschermen.

RESULTATEN IN 2017

- **9 dolfijnen** werden geboren;
- **72 bewakers** hebben op 141 dagen 1499 kieuwnetten in beslag genomen, 5 keer elektrische visvangst gestopt en 2 stropers gearresteerd;
- **228 vissers** werden opgeleid;
- De bevolking werd gesensibiliseerd **via campagnes en onderwijs**.

EASTERN PLAINS LANDSCAPE

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2016-2018
- **BUDGET** € 350 000 voor 2016-2018 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De populaties tijgers herstellen, diersoorten behouden en de bossen met elkaar verbinden in de oostelijke vlakten van Cambodja, in de provincie Mondulhiri

Vroeger stonden de droge bossen van de oostelijke vlakten van Cambodja (het zogenaamde 'Eastern Plains Landscape') bekend om hun rijke biodiversiteit, en voornamelijk om de tijgers die zij herbergden. Maar na decennia van sociale onrust en onzekerheid namen de stroperij en ontbossing toe, waarop de tijgerpopulaties een dramatische terugval hebben gekend. Zo erg dat er vandaag geen enkele tijger meer te vinden is in Cambodja. Het laatste individu werd in 2007 gezien.

Sinds 2016 werkt WWF aan de herintroductie van het dier in de oostelijke vlakten van Cambodja. Om te slagen beschermen wij allereerst de belangrijkste natuurgebieden, namelijk die van Phnom Prich en Srepok. Activiteiten die een negatieve impact hebben op de tijger, op zijn prooien of op andere bedreigde soorten worden er niet getolereerd. Om deze uitdaging aan te gaan helpt WWF de Cambodjaanse regering om wetten toe te passen die de natuur in het land beschermen. WWF steunt ook de verschillende patrouilles die strijden tegen de stroperij en ontbossing, en die de bescherming van de wilde soorten verzekeren. Wij financieren de opleiding van de rangers en investeren in aangepast materiaal. Daarnaast organiseert WWF sensibiliseringscampagnes voor de lokale bevolking, zodat de bewoners alles te weten komen over dit herintroductieproject, en werken we met de bevolking samen om illegale handel in dieren en hout tegen te gaan.

Als de natuurbeschermingsmaatregelen toegepast worden zoals voorzien, zal de herintroductie van de eerste tijgerpopulatie in de bossen van Mondulhiri in 2022 kunnen plaatsvinden. De terugkeer van de tijger in Cambodja zou een schitterende gelegenheid zijn om het ecotoerisme in de regio te ontwikkelen en zou een waar succes betekenen voor de bescherming van het leven in het wild.

RESULTATEN IN 2017

Phnom Prich

- De afbakening van de zones van het natuurgebied van Phnom Prich voor de herintroductie van de tijger werd **officieel goedgekeurd door de eerste minister**. Wij wachten nu op de goedkeuring van het beheerplan voor deze gebieden door de ministerraad.

Srepok

- Dankzij betere patrouilles is de **toepassing van de wet verbeterd**. We nemen een spectaculaire daling van het aantal vallen waar;
- **Een mobiele controle-eenheid** werd samengesteld, bestaande uit twee politieagenten en een agent van de bosadministratie;
- Dankzij deze inspanningen is de hoeveelheid bushmeat die verkocht wordt op de markt en in restaurants gedaald in de provincie Mondulhiri, van 76,19 % naar 52,38 % (in de stad Sen Monorom);
- **De dichtheid van hoefdierprooien** wordt geschat op 5 km², wat genoeg is voor een populatie tijgers om te overleven.

HET BEHOUD VAN HET AMAZONEBOS

- **KRITIEKE REGIO** Amazonegebied en Chocó-Darién
- **DUUR PROJECT** 2017-2021
- **BUDGET** € 3 275 000 (20 % fondsen van donaties aan WWF-België, 80 % fondsen van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking)
- **DOEL** De bossen en biodiversiteit beschermen dankzij de inzet van de gemeenschappen van de stroomgebieden van Mira, Pastaza en Putumayo en duurzame productiesystemen ontwikkelen

De Ecuadoraanse autochtone gemeenschappen van het Amazonegebied en Chocó-Darién leven in het hart van het bos, maar lijden onder de ontbossing die hun natuurlijke leefomgeving, het water maar ook hun voorouderlijke cultuur aantast. De ontbossing vreet aan het welzijn van de bevolkingsgroepen en maakt hen kwetsbaar voor de klimaatverandering.

Dit project heeft als doel om de degradatie van het gebied tegen te gaan en om de ecosystemendiensten van het bos te herstellen, en tegelijkertijd een sociaaleconomische ontwikkeling te bieden aan de bevolkingsgroepen die in de bossen leven en hun welzijn te verbeteren.

We concentreren ons hiervoor op drie essentiële stroomgebieden: het Putumayobekken en het Mirabekken in het noorden van Ecuador, en het Pastazabekken in het oosten. Alle drie gebieden worden gesteund met een beurs van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking (DGD).

Hoewel deze regio's veel verschillende oorzaken van ontbossing kennen, zijn de oplossingen die we voorstellen gelijkaardig. Ons werk kan worden onderverdeeld in 3 pijlers.

1) Het project begeleidt de actoren in en rond de beschermde natuurgebieden richting een economische ontwikkeling die voordelig is voor de natuur, dankzij de handel in bosproducten (cacao, boslandbouw, bosbijproducten,

traditionele geneeskunde), de verbetering van ecotoeristische initiatieven en de ontwikkeling van duurzame bosexploitatie.

2) We zetten gemeenschappen, grondbezitters en overheden kracht bij om de beschermde natuurgebieden efficiënt te beheren.

3) We zetten ons in voor een bewustwording en positieve attitude tegenover de bescherming van de ecosystemen bij de bevolking en de beleidsmakers.

Deze drie pijlers passen we toe in de beschermde gebieden zelf, rondom de beschermde gebieden en buiten de beschermde gebieden, op nationaal niveau.

Het project hecht ook belang aan het versterken van de rol van de vrouw in economische activiteiten en het gebruik van digitale technologieën, die kunnen bijdragen aan een groter bewustzijn over het milieu.

Dit project zal rechtstreeks bijdragen aan het welzijn van 1065 families en onrechtstreeks nog eens aan 12 321 families, en hoopt ook een gedragsverandering teweeg te brengen in de nationale politiek ten voordele van de bescherming van de ecosystemen.

Het project zal 5 jaar duren en wordt geleid door WWF-Ecuador en Altrópico, in samenwerking met WWF-België.

RESULTATEN IN 2017

- Het project begon in april 2017 met een eerste workshop met **40 vertegenwoordigers** van bosgemeenschappen;
- **15 cameravallen** werden geïnstalleerd in Cuyabeno om de fauna te kunnen bestuderen;
- De Zancudo Cocha-gemeenschap werd opgeleid om de fauna in hun regio te kennen en zo uiteindelijk jachtgebieden en **beschermde natuurgebieden** te kunnen bepalen;
- Het leefgebied van de Achuargemeenschap is met de steun van WWF **beschermde gemeenschapsgebied** geworden: een gebied van 679 000 ha dat de Achuar beheren en beschermen;
- Cuyabeno wordt nu erkend als **RAMSAR-site**, wat betekent dat het gebied opgenomen is in de lijst van 's werelds meest waardevolle wetlands en sterker beschermd zal worden.

© ANDRÉ BARTSCH/WWF

DE BERGKETEN VAN DE KARPATEN

- **KRITIEKE REGIO** Donau-Karpaten
- **DUUR PROJECT** 2017
- **BUDGET** € 250 000 voor 2017 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De habitat van de bruine beren beschermen, illegale ontbossing tegengaan en de duurzame economie stimuleren via ecotoerisme

De Karpaten vormen een grote bergketen in Centraal- en Oost-Europa, die een thuis bieden aan talloze dieren waaronder wolven, lynxen en bruine beren. In het midden van de bergketen ligt Maramures, een oerbos van 10 000 km² groot, op de grens van Roemenië met Oekraïne. Hoewel al 350 000 hectare van het gebied beschermd is, staat de regio steeds meer onder druk. Menselijke activiteiten zoals infrastructuurwerken en illegale ontbossing versnipperen de leefgebieden van de dieren steeds meer.

WWF is in de regio actief om voornamelijk oerbossen, waar de beren leven, te beschermen. Met camera's en gps-halsbanden zijn de migratieroutes van de beren zorgvuldig in kaart gebracht. Onze experts onderzoeken momenteel hoe we deze routes het best kunnen beschermen samen met de eigenaars over wiens grondgebied ze lopen.

WWF zet overheden ook onder druk om illegale ontbossingspraktijken te stoppen. Dankzij het lobbywerk van WWF heeft de Roemeense regering de eerste stappen gezet om de Europese houtverordening toe te passen. Eens de verordening geïmplementeerd is, kan illegale ontbossing grondig aangepakt worden.

Om de groene economie in de regio te stimuleren, zetten we ook in op ecotoerisme. Zo hebben we in 2017 met de touroperator Starling samengewerkt om duurzame natuurreizen te organiseren in Maramures. Naast het project in Maramures, biedt WWF-België ook financiële steun aan een project om de Europese bizon te herintroduceren

in de zuidwestelijke Karpaten. WWF-teams op het terrein hebben ook een grote bijdrage geleverd aan de aanvraag van de Roemeense regering om 24 000 hectare bos te laten opnemen op de UNESCO-Werelderfgoedlijst. Ten slotte steunen we ook een project om de Oekraïense regering te overtuigen meer doeltreffende maatregelen te nemen voor natuurbehoud.

RESULTATEN IN 2017

Bruine beren

- Een methodologie voor het aanwijzen van **ecologische corridors** is ter goedkeuring voorgelegd aan het Roemeense Ministerie van Milieu.

Bossen

- **24 000 ha aan oerbossen en eeuwenoude bossen** zijn ingeschreven op de UNESCO-Werelderfgoedlijst. Van de 8 geselecteerde gebieden bevinden zich 2 in Maramures: de oude bossen van Strambu-Baiut, met 1311 ha (Natura2000-gebied, beheerd door WWF-Roemenië in samenwerking met het Maramures Forest Directorate) en de oude bossen van Grosii Tiblesului, met 927 ha.

Bizons

- **9 bizons** zijn in april 2017 overgebracht naar de zuidwestelijke Karpaten vanuit het Avestareservaat in Zweden. Het is al de 4e overdracht van dit type;
- Er werden **3 bizons geboren** in de zomer van 2017;
- Er werd op 10 dagen tijd een **observatorium** gebouwd in het midden van de natuur door vrijwilligers;
- Er zijn **5 natuurclubs** opgericht voor de kinderen van de gemeenschappen die in de buurt van de herintroductiegebieden van de bizons wonen.

© IOAN SCHLOSSER

© LEONARDO BEREZKY

EEN WEESHUIS VOOR DE BEREN VAN DE KARPATEN

- **KRITIEKE REGIO** Donau-Karpaten
- **DUUR PROJECT** 2015-2017
- **BUDGET** € 80 000 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De bruine beren van de Karpaten rehabiliteren
- **PARTNERS** Rehabilitatiecentrum voor beren, WWF-Duitsland

Elk jaar worden tientallen berenwelpen uit heel Europa binnengebracht in het rehabilitatiecentrum voor bruine beren in Roemenië, het enige centrum voor dat doel op ons continent. Het centrum herbergt permanent 10 tot 30 berenwelpen, die meestal hun moeder verloren hebben aan stroperij. Na twee jaar zonder enige menselijke aanwezigheid te hebben doorgebracht, om hun wilde instinct te bewaren, worden de welpen vrijgelaten in de natuur. Leonardo Berezky, bioloog en stichter van het project, verwelkomt al meer dan 10 jaar berenwelpen in zijn rehabilitatiecentrum: *'We bereiden hun terugkeer in de natuur voor vanaf de eerste dag. 24 maanden lang leven, eten en spelen de welpen samen. Daarna zijn ze klaar om het centrum te verlaten en om hun leven in het wild weer op te pikken.'*

RESULTATEN SINDE START VAN HET PROJECT

- **100 berenwelpen** hebben zich opnieuw kunnen integreren in hun habitat, sinds de oprichting van het centrum in 2005;
- Tussen 2015 en 2017 zijn er **31 nieuwe welpen** opgevangen en weer vrijgelaten in hun natuurlijke omgeving.

© BRIAN J. SKERRY / NATIONAL GEOGRAPHIC STOCK / WWF

TELLING VAN DE WALVISACHTIGEN IN DE EGEÏSCHE ZEE

- **KRITIEKE REGIO** Middellandse Zeegebied
- **DUUR PROJECT** 2017
- **BUDGET** € 40 000 voor 2017 (met fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** Een lucht telling van de walvispopulaties in de Egeïsche Zee in Griekenland uitvoeren
- **PARTNERS** Tethys Research Institute, WWF-Griekenland

Sinds 2013 leidt WWF-Griekenland een project ter verbetering van de visvangst in Kavala, een stadje in het noorden van Griekenland. Het project verloopt in samenwerking met de supermarkt AB Vassilopoulos, de lokale vissers en het Nationale Instituut voor Visserijonderzoek. WWF-Griekenland en zijn partners willen de duurzaamheid van het visbestand verzekeren, lokale vissers een toekomst bieden en consumenten traceerbare en duurzame mariene producten aanbieden. Tezelfdertijd waken ze over de ecologische toestand waarin de lokale mariene omgeving zich bevindt. Het ultieme doel van dit project is dat alle lokale vissersboten een duurzaamheidsniveau bereiken dat conform is aan de normen van de Marine Stewardship Council (MSC), om zo een MSC-certificaat te bekomen.

Een van de belangrijkste acties van het project is dan ook om te vermijden dat de vissersvloot enige impact heeft op de lokale populaties walvisachtigen door hun prooien weg te nemen. In dat kader vond in 2017 een eerste onderzoek plaats naar de hoeveelheid walvisachtigen in het noorden van de Egeïsche Zee. Het onderzoek werd uitgevoerd door het Tethys Research Institute en WWF-Griekenland, dankzij de steun van WWF-België.

RESULTATEN IN 2017

- Dankzij de steun van WWF-België vond een onderzoek plaats vanuit de lucht om de **hoeveelheid walvisachtigen** in het noorden van de Egeïsche Zee te tellen.

© WWF-MADAGASCAR

VROUWELIJKE ZONNE-INGENIEURS

- **KRITIEKE REGIO** Madagaskar
- **DUUR PROJECT** 2013-2017
- **BUDGET** € 227 000 voor 2013-2017 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** Afgelegen dorpen toegang geven tot zonne-energie en natuurlijke grondstoffen duurzaam helpen te beheren om de tropische bossen van Madagaskar te beschermen
- **PARTNERS** Barefoot College, WWF-Madagaskar

De tropische wouden van Madagaskar bieden een thuis aan heel wat bedreigde diersoorten, waaronder de iconische maki's. Maar er verdwijnt steeds meer bos, met name omdat afgelegen gemeenschappen zijn aangewezen op brandlandbouw, illegale houtkap en onduurzame energiebronnen om in hun behoeften te voorzien. WWF wil de gemeenschappen aanmoedigen om natuurlijke grondstoffen beter te beheren en over te schakelen op duurzame landbouw. Daarom hebben we samen met WWF-Madagaskar en Barefoot College een project opgestart om de meest afgelegen Malagassische dorpen te voorzien van elektriciteit, afkomstig van zonnepanelen.

Sinds 2013 hebben 19 Malagassische vrouwen een opleiding tot 'zonne-ingenieur' gevolgd en hebben ze gedurende zes maanden geleerd om zonnepanelen te maken en te onderhouden. Dankzij dit project hebben de dorpingen nu het gevoel dat ze deel uitmaken van een meer ontwikkelde gemeenschap. De toegang tot moderne verlichting en elektriciteit zorgt ervoor dat leraren naar de dorpen komen en kinderen naar school kunnen, dat de bewoners geen vervuilende olielampen meer hoeven te gebruiken en dat naburige dorpen ook interesse krijgen voor het project. De dorpingen willen nu zelf de natuur rondom zich beter beschermen. Ze zoeken naar alternatieve inkomstenbronnen, zoals kruidnagelteelt, schakelen over op duurzame landbouw en leggen plantages aan voor brandhout. Dankzij de 'zonne-ingenieurs' willen vrouwen nu bovendien

een belangrijkere rol opnemen in de organisatie van de gemeenschap.

Een netwerk van 27 vrouwelijke zonne-ingenieurs staat op het punt te worden opgericht. Deze vrouwen zullen zich voegen bij de lesgevers van het opleidingscentrum Barefoot College dat in 2018 in Madagaskar opgericht zal worden. Het centrum zal zich in Tsiafajavona bevinden, ongeveer op 2,5 uur afstand van de hoofdstad Antananarivo. Het doel voor 2030 is om 744 vrouwen op te leiden tot 'zonne-ingenieurs'. Zo krijgen 630 000 gezinnen toegang tot elektriciteit. Dit project is goedgekeurd door de Malagassische overheid en de bouw van de school zou in het eerste semester van 2018 beginnen.

RESULTATEN SINDE 2013

- Tussen 2013 en 2016 zijn **11 vrouwen opgeleid** aan het Barefoot College in India die nu zelf zonnepanelen kunnen bouwen;
- Het project heeft onverwachte effecten gehad op de **ontwikkeling van de gemeenschappen**. Er is een grote vraag naar draagbare zonnelampen in de rurale gemeenschappen rond de dorpen die gesteund worden door het project;
- In 2017 werd het project uitgebreid en werden nog eens **8 vrouwen opgeleid**. Eén vrouw wordt momenteel opgeleid en 3 anderen volgen in maart 2018.
- Het succes van dit project heeft de organisatie Madagascar National Parks ertoe **geïnspireerd** om het project van de 'vrouwelijke zonne-ingenieurs' voort te zetten. Het team van WWF begeleidt Madagascar National Parks in het selectieproces.

© ADAM OSWELL / WWF-MYANMAR

DAWNA-TENASSERIM

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2016-2018
- **BUDGET** € 150 000 voor 2016-2018 (fondsen van donaties aan WWF-België)
- **DOEL** De ecosystemen van Dawna-Tenasserim behouden door het beschermen en verbinden van de natuurlijke habitats en de ecosystemendiensten behouden voor de bevolking van Myanmar en Thailand
- **PARTNERS** WWF-Thailand, WWF-Myanmar

In de streek van Dawna-Tenasserim, op het grensgebied van Myanmar en Thailand, vinden we nog een van de grootste tijgerpopulaties ter wereld. Een netwerk van beschermde gebieden van meer dan 30 000 km² herbergt niet minder dan 200 tijgers, ongeveer 5 % van de wilde tijgerpopulaties ter wereld. Maar de bossen van Dawna-Tenasserim worden zwaar bedreigd door de ontbossing. Bovendien vormt de stroperij de belangrijkste bedreiging voor de tijgers en andere soorten die in de bossen leven.

WWF werkt er ten eerste aan het behoud van de bossen en de wilde dieren, met een speciale focus op tijgers en olifanten. Als tweede pijler behouden en verbeteren we de verbinding tussen natuurgebieden. WWF spant zich ook in om de impact van de weg van Dawei die in aanleg is te minimaliseren. Ten derde doen we aan onderzoek en monitoring, en ten slotte lobbyen we voor beleidsveranderingen en sensibiliseren we de samenleving voor effectiever natuurbehoud.

RESULTATEN IN 2017

Een onderzoek uitgevoerd in samenwerking met WWF-Thailand, waarbij 164 cameravallen werden geïnstalleerd op 82 sites, heeft tot de volgende bevindingen geleid:

- **6 kleine tijgers** hebben het daglicht gezien in de nationale parken van Mae Wong en Klong Lan;
- De aanwezigheid van **10 volwassen tijgers**, 6 vrouwtjes en 4 mannetjes, werd bewezen dankzij de cameravallen;
- Het aantal volwassen vrouwtjes stijgt met gemiddeld **25 % per jaar** en het aantal welpen is verdubbeld sinds de laatste telling;
- De luipaarden- en de Aziatische wilde hondenpopulaties zijn met **9 % en 16 % gegroeid** sinds 2014.

© WWF / GREG FUNNELL

DUURZAME ONTWIKKELING IN DE MEKONGDELTA

- **KRITIEKE REGIO** Mekongregio
- **DUUR PROJECT** 2017-2018
- **BUDGET** € 270 000 voor 2017-2018 (fondsen van de Belgische ambassade in Vietnam)
- **DOEL** De rol van het maatschappelijk middenveld en van de lokale bevolking versterken om zo te bouwen aan het duurzame beheer van de Mekongdelta
- **PARTNERS** WWF-Vietnam, PACCOM, VRN

De Mekongdelta in Vietnam wordt bedreigd door economische activiteiten, klimaatverandering, droogte, onduurzame waterkrachtcentrales en landbouw. Door een gebrek aan overleg en onderling begrip slagen overheden en maatschappelijke organisaties er niet in om samen een duurzaam beleid uit te werken voor de regio. Nochtans is dat dringend nodig aangezien 80 % van de plaatselijke bevolking van de rivier afhankelijk is voor zijn inkomsten en voedsel.

Daarom hebben wij een project gestart waarbij de bevolking betrokken wordt bij het beheer van de delta. Na de analyse van de huidige situatie zal een plan opgesteld worden om de autoriteiten, het maatschappelijk middenveld en de bevolking nader tot elkaar te brengen en aandacht te vestigen op het belang van het duurzame beheer van de hulpbronnen. Zo kan een efficiënt beleid worden gevoerd en wordt het fundamenteel recht van een gezond milieu en een duurzame ontwikkeling gegarandeerd.

RESULTATEN IN 2017

- Tussen juli en oktober 2017 zijn er 3 opleidingen georganiseerd om de **rol van de vrouwen**, de maatschappelijke middengroepen en de kwetsbare groepen (waaronder seropositieve personen) te versterken in het waterbeheer van de Mekongdelta. In totaal hebben **73 personen deelgenomen** aan deze opleidingen en hebben zij in dit kader al pilootprojecten gepland in de delta.

KORHOENDERS IN DE HOGE VENEN

- **DUUR PROJECT** 2017-2021
- **BUDGET** € 85 000 voor 2017 (ongeveer 20 % fondsen van donaties aan WWF-België, 80 % fondsen van het Waals gewest)
- **DOEL** De populatie korhoenders versterken in de Hoge Venen
- **PARTNERS** Universiteit van Luik, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Spa, Pairi Daiza

Met amper drie individuen begin 2017, waren de dagen van het korhoen geteld in België. Daarom hebben wij het project om de Belgische populatie van deze soort te versterken gesteund. In april 2017 zijn tien korhoenders overgebracht van Zweden naar België en losgelaten in de Hoge Venen, nadat ze geringd werden en voorzien werden van zenders.

RESULTATEN IN 2017

- **10 korhoenders** uit Zweden zijn geringd, voorzien van zenders en losgelaten in de Hoge Venen;
- **De eerste nestbouw** van een hen van Zweedse origine werd geobserveerd enkele weken na de vrijlating.

DE BLOEMENWEIDEN VAN FAGNE-FAMENNE

- **DUUR PROJECT** 2017
- **BUDGET** € 66 000 (fondsen van donaties aan WWF-België en fondsen van Weleda)
- **DOEL** De weilanden en bloemenweiden van Fagne-Famenne herstellen
- **PARTNERS** Natagora, Weleda

WWF steunt het project 'LIFE Prairies Bocagères' van Natagora, dat als doel heeft om de weilanden in de regio Fagne-Famenne in Wallonië te herstellen. Natagora koopt daarvoor weilanden aan om nieuwe natuurreservaten op te richten. Vervolgens worden zaden van wilde bloemen geoogst en gezaaid in de gedegradeerde weides en akkers. Zo kan de oorspronkelijke bloemenpracht van de graslanden zich geleidelijk aan herstellen en worden de dieren en planten er beschermd.

RESULTATEN IN 2017

- **12,5 ha aan weilanden** zijn aangekocht, die ervoor zorgden dat het natuurgebied van Prée, in de vlakte van de Eau Blanche, uitgebreid werd. Over ongeveer 6 ha land wordt er nog onderhandeld;
- 3 dagen lang werden er zaden geoogst en werden de zaden gezaaid in de gedegradeerde weilanden, om er zo **de biodiversiteit te herstellen**.

DE WATERRIJKE GEBIEDEN VAN RESERVAAT DE KUIFEEND

- **DUUR PROJECT** 2017-2019
- **BUDGET** € 260 000 (fondsen afkomstig van een private stichting)
- **DOEL** Het waterrijk gebied rond het natuurgebied De Kuifeend in Vlaanderen herstellen
- **PARTNER** Natuurpunt

Het natuurgebied De Kuifeend (ongeveer 112 hectare) bevindt zich in de omgeving van de haven van Antwerpen. Het is een echte rustplaats voor verschillende soorten, waaronder trekvogels. In het kader van dit project hebben wij in 2017 de restauratie van de site gesteund om zo de habitat van de watervogels te vergroten.

RESULTATEN IN 2017

- Er werd een **bodemonderzoek** gedaan en er hebben boringen plaatsgevonden voor de installatie van zonnepompen die het water in goede banen zullen leiden. De uitgraving om het zoetwater te laten terugkeren en de installatie van de pompen start in 2018.

OVERHEDEN BEÏNVLOEDEN

Omdat de natuur haar stem zelf niet kan laten horen, doet WWF dat in haar plaats. Want als we onze planeet willen beschermen, hebben we een ambitieuze milieupolitiek nodig. WWF wil daarom de overheden beïnvloeden opdat de wetgeving de wereldwijde biodiversiteit zo goed mogelijk beschermt. Op Belgisch niveau werken onze experts hiervoor rond vijf grote thema's, met name bossen, klimaat, wilde dieren, de oceaan en voedsel.

BOSSEN

De bossen herbergen 80 % van de fauna en flora op het land. Ze bieden een woonplek, inkomsten, water, brandstof en voedsel aan 1,6 miljard mensen en dragen bovendien bij tot de regulering van het klimaat. Toch verdwijnt er jaarlijks 7 miljoen hectare bos, vooral in de tropen en voornamelijk door de omzetting van bossen in landbouwgrond en door onduurzame bosexploitatie.

ONZE VISIE

Tegen 2030 moeten we de ontbossing een halt toeroepen en ervoor zorgen dat wereldwijd de helft van de bossen beschermd of duurzaam beheerd zijn.

WAT DOEN WE IN BELGIË?

Ervoor pleiten dat illegaal gekapt hout niet langer in België wordt ingevoerd.

- Onze politieke besluitnemers overtuigen om de houtverordening van de Europese Unie (EUTR) toe te passen door voldoende middelen toe te kennen voor de controle van geïmporteerd hout in België en door de invoering van sancties.
- Ervoor pleiten bij onze politieke besluitnemers dat de houtverordening wordt toegepast op alle houtproducten, wat momenteel niet het geval is.
- Samenwerken met de houtsector om de acties tegen de invoer van illegaal hout in ons land te versterken.

Bedrijven en burgers sensibiliseren en aanmoedigen om voor gecertificeerd, duurzaam hout te kiezen.

RESULTATEN IN 2017

- Sinds september 2017 zijn nieuwe inspecteurs in dienst getreden van de FOD Dieren en Planten om de controle op hout te versterken, na meerdere jaren pleiten door milieuorganisaties.
- In april 2017 heeft WWF een rondetafelgesprek georganiseerd rond de versterking van de houtverordening. Daaraan namen Europese en Belgische vertegenwoordigers van de hout- en papiersector, van de nationale autoriteiten verantwoordelijk voor de toepassing van de houtverordening, van ngo's en van de Europese Commissie deel.

“ IS HET NIET ABSURD DAT ER ACHTER EEN EENVOUDIG VOORWERP ZOALS EEN STOEL DE VERNIETIGING VAN WEELDERIGE WOUDE SCHUIL KAN GAAN? MET DE ACTIES DIE WE VOEREN IN BELGIË KUNNEN WE EEN CRUCIALE ROL SPELEN IN DE WERELDWIJDE STRIJD OM DE MEEST WAARDEVOLLE BOSSEN TER WERELD TE BESCHERMEN.”

Béatrice Wedeux
Bossenexpert

KLIMAAT

De massale en onomkeerbare achteruitgang van de biodiversiteit, de verdwijning van volledige ecosystemen waar we allemaal afhankelijk van zijn, natuurrampen, droogte en hongersnood... De impact van de klimaatverandering kan niet onderschat worden.

ONZE VISIE

Tegen 2050 wil WWF een maatschappij bereiken die vrij is van fossiele brandstoffen. Dat houdt het onomkeerbare gebruik in van hernieuwbare energie, maar ook meer ruimte voor de natuur om de effecten van de klimaatverandering te vertragen.

WAT DOEN WE IN BELGIË?

- Onze politieke besluitnemers overtuigen om maatregelen te nemen zodat we de ambitieuze klimaatdoelstellingen voor 2020 en 2030 behalen, conform met het Akkoord van Parijs en de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties, en dat zowel op nationaal als op Europees niveau.

- Burgers informeren en mobiliseren om druk uit te oefenen op de politieke en economische wereld zodat de klimaatverandering wordt tegengegaan.

RESULTATEN IN 2017

- Publicatie van een rapport over de toekomstvisie voor energie in België (www.ourenergyfuture.be) dat de discussie over energie heeft aangezwengeld en dat heeft bijgedragen tot de annulering van 2 projecten voor biomassa-fabrieken in Vlaanderen en de aanvraag voor een project voor de constructie van een biomassa-centrale in Wallonië.
- Deelname aan de internationale onderhandelingen van de COP binnen de Belgische delegatie.
- Ongeveer 4000 Belgen hebben hun bank gevraagd om hun geld niet langer te investeren in fossiele energie dankzij de campagne opgezet door de Klimaatcoalitie. Die coalitie groepeerde bijna 60 organisaties, waaronder WWF (www.bankroute.be) (zie p. 25).

“ OM DE EFFECTEN VAN DE KLIMAATVERANDERING TE BESTRIJDEN, MOETEN WE ZO SNEL MOGELIJK ONZE AFHANKELIJKHEID VAN FOSSIELE ENERGIE ZIEN KWIJLT TE SPELEN. LATEN WE DAAROM EERDER KIEZEN VOOR WIND-, ZONNE- EN GEOTHERMISCHE ENERGIE, EN LATEN WE VOORAL GEEN CENT MEER INVESTEREN IN OUDE VERVUILENDE TECHNOLOGIEËN.”

Julie Vandenberghe
Klimaatexpert

© NATUREPL.COM / ANDREW PARKINSON / WWF

WILDE SOORTEN

Wilde soorten zijn onontbeerlijk voor het evenwicht in de natuur en voor ons eigen welzijn. Toch maakt de wereldwijde biodiversiteit een ongeziene achteruitgang mee. De populaties van gewervelde dieren zijn met 58 % teruggefallen tussen 1970 en 2012, voornamelijk door het verlies van hun habitat en door overexploitatie. Het is onze taak om dit evenwicht tussen mens en natuur te herstellen.

ONZE VISIE

Tegen 2022 zijn de meest bedreigde en de belangrijkste soorten vanuit ecologisch, economisch en cultureel opzicht beschermd in de prioritaire regio's van WWF-België.

WAT DOEN WE IN BELGIË?

- Oproepen tot een geslaagde toepassing van de nationale strategie van België voor de biodiversiteit in 2020 en daarna.

- De politieke besluitnemers overtuigen om een nationaal actieplan op te stellen voor de bestrijding van de illegale handel in wilde diersoorten.

RESULTATEN IN 2017

- Opstelling van een nieuwe strategie door WWF-België voor een betere bescherming van de natuurlijke habitats en om te strijden tegen de overexploitatie van wilde soorten.

“ WILDE SOORTEN VERDIENEN ONS RESPECT EN ONZE BESCHERMING. NIET ENKEL VOOR HET BEHOUD VAN HUN HABITAT EN VOOR DE ECOSYSTEEMDIENSTEN DIE MET HEN ZIJN VERBONDEN, MAAR OOK OMDAT ZE ONS INSPIREREN EN RUST GEVEN. ”

Sofie Ruyschaert
Expert in wilde soorten

DE OCEAAN

De oceaan is een van de voornaamste bronnen van leven, die voedsel verschaft en zuurstof, het klimaat reguleert en een onvergelijkbaar rijke biodiversiteit herbergt. Maar de hulpbronnen raken uitgeput, de wateren worden warmer en zuurder, en het klimaat raakt ontregeld.

ONZE VISIE

WWF pleit voor een verhoogde bescherming van de oceaan en diens biodiversiteit, voor een betere toepassing van de regelgeving rond de bescherming van de mariene natuur, en voor een vermindering van de impact van de visvangst op het mariene leven.

WAT DOEN WE IN BELGIË?

- Onze politieke besluitnemers overtuigen om de biodiversiteit van de Noordzee te beschermen, via een federaal marien ruimtelijk plan, dat zal lopen van 2020 tot 2026.
- Samenwerken met de Belgische visserijsector om zijn impact op de biodiversiteit te verminderen.

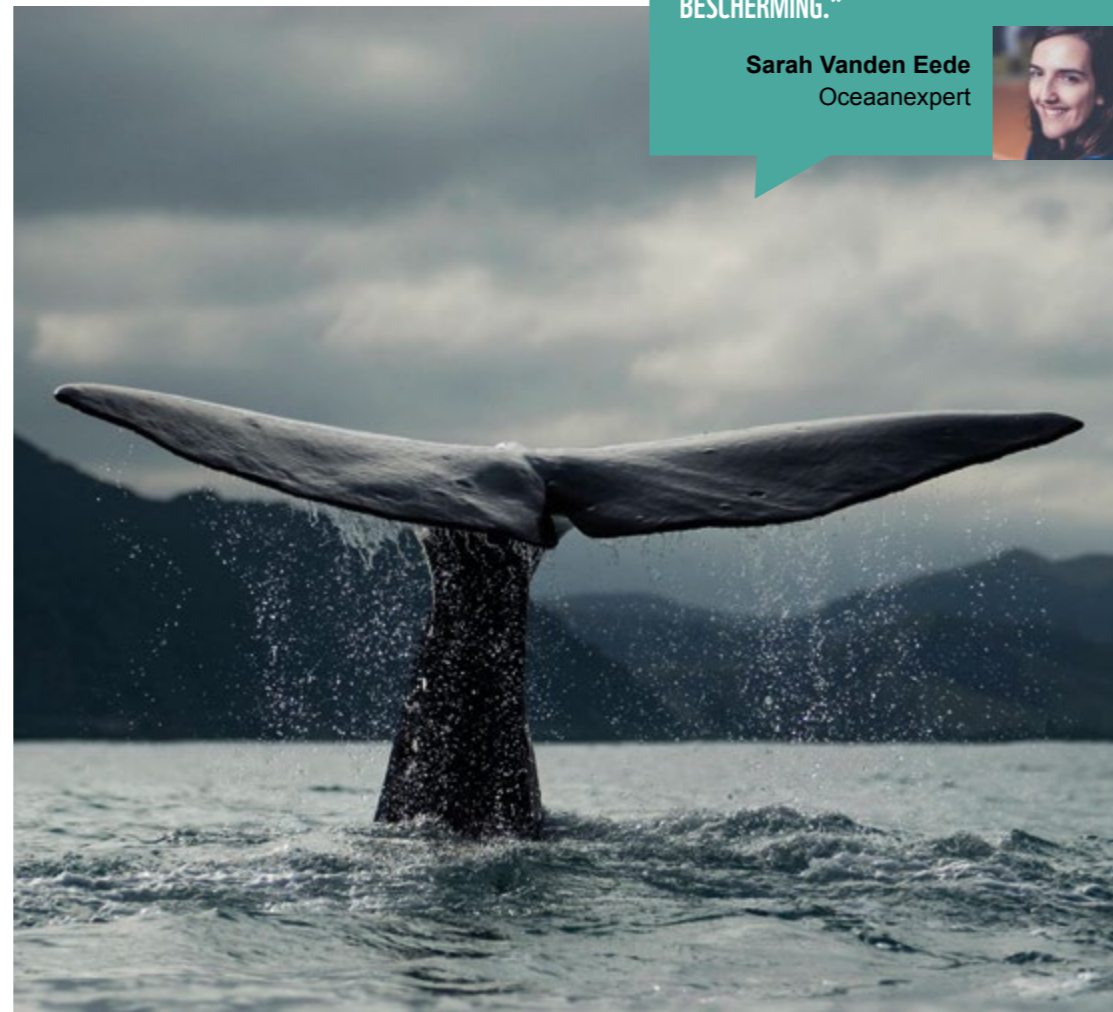
- Burgers informeren en mobiliseren om druk uit te oefenen op de politieke en economische wereld voor het behoud van de biodiversiteit in de Noordzee.

RESULTATEN IN 2017

- Publicatie van 2 rapporten in samenwerking met Natuurpunt: het ene bevatte een ambitieuze visie over het natuurbehoud in de Noordzee, het andere bood 10 concrete voorstellen om deze visie te realiseren.
- Deze rapporten werden gedeeld met alle stakeholders van de Noordzee om druk uit te oefenen op de politieke besluitnemers voor de goede integratie van het federaal marien ruimtelijk plan, dat zal lopen van 2020 tot 2026.

“ DE AARDE BEZIT ÉÉN GROTE OCEAAN. NAAST DE VELE HULPBRONNEN EN HET WELZIJN DAT DEZE ONS BIJDT, SPELT DE OCEAAN OOK EEN CRUCIALE ROL IN DE VERZACHTING VAN DE KLIMAATVERANDERING. WE HEBBEN ALLEMAAL EEN IMPACT OP DE OCEAAN. DAAROM ZOU ELK VAN ONS MOETEN BIJDAGEN TOT ZIJN BESCHERMING. ”

Sarah Vanden Eede
Oceaanexpert

© NATUREPL.COM / MARK BROWNLOW / WWF

© JAMES MORGAN / WWF-INTERNATIONAL

VOEDSEL

Het wordt tijd om ons voedselsysteem te heroverwegen. Alleen al op Europees niveau is de landbouw- en voedselindustrie verantwoordelijk voor de uitstoot van 30 % van de broeikasgassen. Onze huidige productie-, distributie- en consumptiemethodes en ons afvalbeheer hebben een aanzienlijke impact op het milieu.

ONZE VISIE

WWF richt zich op een landbouw- en voedselsysteem dat de natuur respecteert, zowel op productieniveau als wat betreft de consumptie.

WAT DOEN WE IN BELGIË?

- De economische sector die gebruik maakt van soja (in het bijzonder de dierenvoedingssector) overtuigen om enkel soja te gebruiken die geen ontbossing heeft veroorzaakt.
- Onze politieke besluitnemers overtuigen een actieplan op te zetten zodat België zich zou voorzien van 100 % verantwoorde soja.
- Burgers informeren en mobiliseren om druk uit te oefenen op de politieke en economische wereld met het oog op 100 % duurzame soja in België en een algemene vermindering van de consumptie van dierlijke proteïnen.

RESULTATEN IN 2017

- Opening van de dialoog met de Belgische dierenvoedingssector (grootste invoerder van soja in België) om oplossingen te vinden om zich enkel nog te voorzien van duurzame soja in België.
- Publicatie van 2 scorecards door het WWF-netwerk, die zijn overgenomen in België. Deze klasseringen maken het mogelijk om de duurzaamheid te vergelijken van de bevoorrading in bepaalde producten door bedrijven, om druk op deze bedrijven uit te kunnen oefenen. Deze scorecards zijn zichtbaar op www.soyscorecard.panda.org (soja) en op www.palmoilscorecard.panda.org (palmolie).

“ VANDAAG OEFENT ONS DIEET EEN AANZIENLIJKE DRUK UIT OP DE ECOSYSTEMEN VAN DE WERELD. DAT HOEFT NIET HET GEVAL TE ZIJN. BETERE KEUZES IN PRODUCTIE EN CONSUMPTIE Zouden ons niet alleen TOELATEN OM ONZE ECOLOGISCHE VOETAFDruk TE VERkleinen EN DE NATUUR TE BESCHERMEN, MAAR Zouden ER OOK VOOR ZORGEN DAT WE GEZONDER Zouden ETEN. ”

Sofie Luyten
Policy director

WAT U HEEFT BEREIKT IN 2017

Afgelopen jaar hebben duizenden Belgen zich samen met ons ingezet voor de natuur. En die inzet hebben we broodnodig, om elke dag bij te dragen aan een milieubewustere samenleving, of het nu gaat om consumptiekeuzes maken of om actie te vragen aan onze politici. Samen kunnen we wel degelijk verandering teweegbrengen, en dat kan u ook zien aan de resultaten van de acties die u afgelopen jaar heeft ondernomen. We willen iedereen dan ook van harte bedanken voor hun toewijding.

POLITIEKE CAMPAGNES

260 000 Europeanen zeiden ja voor een betere landbouw

© GLOBAL WARMING IMAGES / WWF

In februari 2017 lanceerde de Europese Commissie een publieke consultatie over de toekomst van ons landbouw- en voedselsysteem. Bijna 260 000 Europeanen, waarvan 19 000 Belgen, en 600 organisaties en bedrijven uit de gezondheid-, voedsel-, landbouw- en milieusectoren eisten een radicale hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). De mobilisering van deze burgers wierp zijn vruchten af: in november 2017 publiceerde de Europese Commissie de grote krachtlijnen voor de toekomst van het GLB en riep hierbij op tot een transitie naar een duurzamere landbouw. Toch staat ons nog een enorm lobbywerk te wachten, opdat het GLB werkelijk getransformeerd en de natuur beter beschermd wordt. We blijven dit dossier samen met onze Europese collega's op de voet volgen.

CAMPAGNES IN SAMENWERKING MET PARTNERS

Weleda en WWF slaan de handen in elkaar voor de bescherming van de Belgische natuurgebieden

WWF en Weleda bundelden dit jaar hun krachten voor het herstel en de bescherming van natuurgebieden en hun biodiversiteit in België. Van 20 maart tot 9 april 2017 zamelde Weleda per verkocht artikel € 1 in voor WWF. Daarvoor ontving WWF uiteindelijk een som van € 40 000. WWF gebruikte de donaties voor het project LIFE Prairies Bocagères van partnerorganisatie Natagora, dat zich concentreert op een tiental beschermde gebieden in de regio Fagne-Famenne. Met het bedrag werden nieuwe terreinen aangekocht en werden lokale wilde bloemen geïntroduceerd (zie p. 19).

© KATE HOLT / WWF-UK

Alpro en WWF bundelen de krachten tegen ontbossing

Alpro steunt sinds 2016 het project ECOMakala (zie p. 8) en slaat zo de handen in elkaar met WWF om de ontbossing van het Virungapark in de DRC tegen te gaan. Voor elke verkochte Alpro Soya Drink Original 1L ging er van oktober tot december 2017 10 cent naar het ECOMakalaproject. Goed voor een donatie van € 80 000!

SENSIBILISERINGSCAMPAGNES

Teamspirit op de 20 km door Brussel

© LE STUDIO / WWF-BELGIUM

In 2017 maakten meer dan 40 000 joggers hun opwachting bij het startschot van de 20 km door Brussel, waaronder 150 van het WWF-team. Door zich in te schrijven met WWF steunden alle deelnemers onze

acties voor de natuur. Bedankt voor jullie enthousiasme en doorzettingsvermogen op deze stralende dag!

U heeft uw bank gevraagd om niet meer te investeren in fossiele brandstoffen

Tussen 2014 en 2017 hebben de Belgische grootbanken in totaal nog steeds meer dan 40 miljard euro geïnvesteerd in fossiele brandstoffen. Een gigantisch risico voor de planeet. Alvast 4000 Belgen riepen hun banken op om hun geld niet langer te investeren in fossiele brandstoffen, via het platform bankroute.be. Dit initiatief gaat uit van de Klimaatcoalitie en ook WWF-België riep mee op tot actie. Met deze campagne willen we ervoor zorgen dat de vier grootbanken zich engageren om fossielvrij te worden. De campagne loopt nog en wordt momenteel geleid door gespecialiseerde verenigingen in dit domein, waaronder Fairfin.

Consumenten kiezen voor verantwoorde houtproducten

Door hout of houtproducten te kopen met het FSC®-label (Forest Stewardship Council), kan iedereen mee ontbossing helpen vermijden en bijdragen aan de oplossing. Met de driejarige campagne die WWF en FSC voeren willen we de bekendheid van het label doen groeien en mensen bewust maken over hun aankoopkeuzes. Bijna 3000 mensen namen dit jaar deel aan onze quiz op wwf.be. In 2018 zal het derde jaar van de campagne van start gaan.

Bewuste Visweek: Belgen gaan massaal voor visproducten met keurmerk

In de herfst ging de derde en laatste editie van de Bewuste Visweek door, die WWF samen met de keurmerken voor verantwoorde visvangst en visweek organiseert,

MSC (Marine Stewardship Council) en ASC (Aquaculture Stewardship Council). Tijdens deze week herinnerden we de consumenten eraan dat hun aankoopkeuzes kunnen bijdragen aan het herstel van de kwetsbare kust- en zeegebieden. Daarvoor staan de MSC- en ASC-gelabelde producten garant. De consument kon ook terecht bij de vernieuwde Viswijzer van WWF (www.fishguide.be), waarin de beste viskeuzes opgelijst staan. In België namen ook grote supermarkten, (fast)foodketens en voedingsbedrijven deel aan de week.

Drie jaar campagne voeren over dit thema heeft zijn vruchten afgeworpen: de bekendheid van de labels MSC en ASC is bij de Belgen met 10 % toegenomen en het aanbod van het aantal visproducten met ASC- of MSC-label is de laatste vier jaar enorm gestegen. Vandaag zijn er 1562 MSC-gelabelde producten en 976 ASC-gelabelde producten te vinden op de Belgische markt, tegenover de 900 en 276 in 2015.

Earth Hour: de grootste mobilisatie voor de planeet en het klimaat ter wereld

Meer dan 170 landen en 7000 steden doven elk jaar hun lichten voor Earth Hour. Deze symbolische actie van WWF is uitgegroeid tot een platform waarop duizenden acties

voor het klimaat een vruchtbare bodem vinden. In België heeft WWF een speciale feestkit ontwikkeld om feest te vieren met een lage ecologische voetafdruk. Maar liefst 1200 mensen gebruikten dit jaar onze gratis kit om Earth Hour te vieren!

GENERATIES VOOR EEN LEVENDE PLANEET

HET JAAR IN BEELD GEBRACHT

September

We starten het nieuwe schooljaar met de Beestige klas: een jaarlijkse actie voor lagere scholen met leuk materiaal om te werken rond wilde dieren in de klas. Oefeningen geïnspireerd op dieren voor in het zwembad, een jungleparcours voor de turnles of griezelen met enge dieren bij Halloween... Met de Beestige Klas kan dat allemaal! Jaarlijks bestellen meer dan 4000 leerkrachten het gratis lespakket op www.wwf.be/school.

Oktober

Misschien ben je al eens naar een Beestige dag (Familiedag) van WWF geweest? We waren al te gast in het enige nationaal park van België, het Museum voor Natuurwetenschappen en het wildpark van de Grotten van Han. Een fijne dag voor de hele familie en het ideale moment om het werk van WWF beter te leren kennen.

November - December

Op het einde van elk jaar komen de wereldleiders samen voor de klimaatop van de Verenigde Naties. Met het project Climate Challenge ondervinden leerlingen tussen 16 en 18 jaar zelf hoe moeilijk het is om een klimaatakkoord te bereiken. De leerlingen vertegenwoordigen een land in de klimaatonderhandelingen en debatteren over verschillende wetsvoorstellen. Verschillende machtsblokken zitten samen aan tafel en dat levert steeds heel boeiende discussies op! 30 scholen namen vorig schooljaar deel aan Climate Challenge@School.

Met de steun van

Januari

Ook in de winter zitten we niet stil en swingen we met Radio Oorwoud de koudste maanden van het jaar door. Radio Oorwoud is een muzikaal project over de natuur en haar problemen op kindermaat. Maar dan wel dansbaar en boordevol humor. Ondertussen zijn er al meer dan 10 000 cd's de deur uit en kwamen al duizenden kinderen en ouders mee genieten van een concert. Radio Oorwoud heeft ook een theatertournee en tijdens de zomer zijn we te vinden op heel wat festivals.

Februari

Meer dan 300 klassen zenden tekeningen in met de vraag om de natuur in Europa beter te beschermen. Met een delegatie kinderen overhandigen we deze aan Eurocommissaris voor milieu Karmenu Vella. 2500 kinderen zijn momenteel lid van de WWF-Rangerclub. Speciaal voor hen brengen we vijf keer per jaar het Rangerclubmagazine uit. Dit magazine geeft op een speelse manier heel wat info over wilde dieren en de natuur, aangevuld met leuke weetjes, spelletjes en strips.

We organiseren ook regelmatig activiteiten in en over de natuur voor WWF-Rangers die zin hebben om met ons op ontdekking te gaan.

Vijf keer per jaar ontvangen de Rangers van WWF het Rangerclubmagazine, boordevol weetjes over wilde dieren en de natuur.

Augustus

De splinternieuwe website van de WWF-Rangerclub staat na een jaar hard werken online! Voor het laatste dierennieuws, wedstrijden met fijne prijzen, infoches over dieren en dossiers voor spreekbeurten... Allen daarheen!

www.rangerclub.be

Juli

30 enthousiaste WWF-Rangers gingen een weekje op natuurbeschermerskamp in Cadzand! Ze leerden over WWF, gingen vogels spotten in het Zwin, zochten naar krabben op het strand en organiseerden hun eigen natuurbeschermersactie.

In samenwerking met

Juni

WWF-Rangers gaan met boswachter Eddy en onderzoeker Ruben op zoek naar de zeldzame nachtzwaluw in Bosland. Een magische avond!

Mei

Expeditie bever met de Rangerclub van WWF!

April

Ook naar vogels speuren is een activiteit van de WWF-Rangerclub.

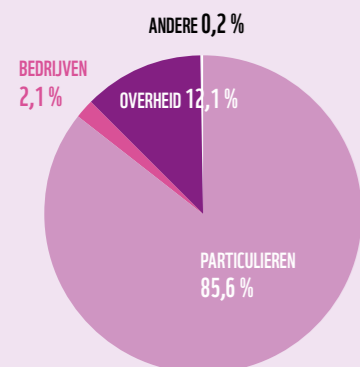

Maart

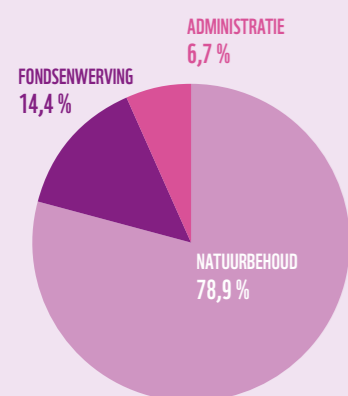
De WWF-Rangers trokken naar Berlare voor een tocht door de moerassen. Wat een avontuur!

2017 IN CIJFERS

OPBRENGSTEN 2017

UITGAVEN 2017

De uitgebreide financiële resultaten zijn te vinden op de website van WWF-België: www.wwf.be/cijfers. Het financieel jaar 2017 loopt van 1 juli 2016 tot 30 juni 2017.

RESULTATENREKENING

	2016	2017
Gewone opbrengsten	€ 23 704 550	€ 13 814 496
Particulieren	€ 19 700 602	€ 11 833 857
Giften & bijdragen	€ 7 229 254	€ 8 758 599
Legaten	€ 12 471 348	€ 3 075 258
Bedrijven	€ 341 160	€ 285 988
Partnerschappen met bedrijven	€ 86 050	€ 156 945
Tombola's	€ 9 000	€ 29 450
Royalties en vergunningen	€ 73 435	€ 94 593
Giften	€ 172 675	€ 5 000
Overheid	€ 3 606 106	€ 1 665 660
Personeelssubsidies	€ 114 468	€ 120 389
Subsidies voor natuurbehoudsprogramma's	€ 3 491 638	€ 1 545 271
Andere	€ 56 682	€ 28 991
Gewone uitgaven	€ -12 190 455	€ -11 228 868
Administratie	€ -707 018	€ -753 578
Fondsenwerving	€ -1 419 562	€ -1 612 357
Natuurbehoud	€ -10 063 875	€ -8 862 933
Projecten van natuurbehoud op het terrein	€ -6 088 273	€ -5 104 424
Sensibilisering	€ -3 975 602	€ -3 758 509
Burgers	€ -2 715 743	€ -2 763 812
Overheden	€ -773 324	€ -507 602
Jong publiek	€ -486 535	€ -487 095
Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening	€ 11 514 095	€ 2 585 628
Financieel resultaat	€ 26 405	€ 255 887
Uitzonderlijk resultaat	€ 20 270	€ 26 701
Resultaat	€ 11 560 770	€ 2 868 216

WWF sluit de resultatenrekening van 2017 af met een positief resultaat van € 2,87 miljoen. Dit resultaat kan grotendeels verklaard worden door een nalatenschap van een uitzonderlijk bedrag, die al aan de oorsprong ligt van het positief resultaat van 2016. Deze belangrijke opbrengst werd in een speciaal fonds geplaatst en zal in de loop van de komende jaren gebruikt worden voor het behoud van de natuur.

BALANS

	2016	2017
Activa	€ 21 066 476	€ 26 025 070
Vaste activa	€ 923 862	€ 1 693 229
Vlottende activa	€ 18 445 168	€ 21 930 163
Overlopende rekeningen (activa)	€ 1 697 446	€ 2 401 678
Passiva	€ 21 066 476	€ 26 025 070
Eigen vermogen	€ 6 216 114	€ 8 405 087
Speciaal fonds	€ 10 949 723	€ 12 403 401
Voorzieningen	€ 45 097	€ 18 031
Schulden op meer dan één jaar	€ 166 259	€ 126 815
Schulden op ten hoogste één jaar	€ 2 487 318	€ 1 590 968
Overlopende rekeningen (passiva)	€ 1 201 965	€ 3 480 768

LOONPOLITIEK

WWF-België besteedt bijzondere aandacht aan zijn loonpolitiek. In 2017 bedroeg de verhouding tussen het hoogste en het laagste salaris binnen de organisatie 3,19.

DUURZAAMHEID

Verbruik	2017	In vergelijking met 2016
Elektriciteit	40 631 kwh	+2 %
Gas	68 090 kwh	+1 %
Water	266 m ³	+21 %
Papier	59 500 bladen	-3 %

Mobiliteit : woon-werkverkeer

	2017
Trein	27 %
Metro, tram, bus	44 %
Openbaar vervoer + fiets	14,5 %
Fiets of te voet	14,5 %

De stijging in verbruik van elektriciteit, gas en water houdt verband met het gebruik van een bijkomende ruimte, door de toename van het aantal werknemers in de organisatie.

REIZEN: CO₂-UITSTOOT

Onze CO₂-uitstoot voor reizen per vliegtuig bedraagt dit jaar 1,3 ton CO₂ per personeelslid (tegenover de 3,4 ton het jaar voordien). Deze daling is er omdat we dit jaar minder moesten reizen, na een prospectieperiode voor onze terreinprojecten in nieuwe regio's in 2016 (Mekongregio, Amazonegebied, Miombobossen). We compenseren de CO₂-uitstoot door certificaten te kopen voor de financiering van projecten die het equivalent van de uitgestoten hoeveelheid CO₂ besparen.

WWF-BELGIË IS LID VAN DE VERENIGING VOOR ETHIEK IN DE FONDSENWERVING (VEF)

HET TEAM VAN WWF-BELGIË

Deze cijfers worden uitgedrukt in 'voltijdsequivalent' (VTE), een rekeneenheid waarbij één VTE staat voor een werkweek van 38 uur.

FONDSENWERVING: 8,10

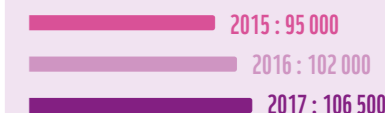

ADMINISTRATIE: 6,73

NATUURBEHOUD: 23,25

ONZE LEDEN EN DONATEURS

SAMEN IS ALLES MOGELIJK

Het team van WWF-België in 2017

Samen is alles mogelijk. Met deze overtuiging roepen we iedereen op tot actie, elke persoon, elk bedrijf, elk instituut en elke overheid. Om hen eraan te herinneren dat we samen de dingen kunnen beschermen die ons in leven houden: de bossen, de oceanen, het zoetwater, de dieren, onze energie- en voedselbronnen. Niemand kan alleen de bedreigingen van ontbossing, klimaatverandering, waterschaarste of illegale handel in soorten tegenhouden. Maar als we samenwerken kunnen we hierin slagen.

Deze boodschap belichaamt ook de manier waarop WWF werkt, in eendracht met vele mensen, of het nu gemeenschappen, partners of instituten zijn, om van natuurbehoud een blijvende realiteit te maken.

Maar bovenal is het een boodschap aan iedereen die onze visie deelt van een mens die in harmonie leeft met de natuur. Als we allemaal samenwerken, kunnen we wel degelijk 's werelds grootste milieuproblemen oplossen, en zal het lukken om onze missie te volbrengen.

DE RAAD VAN BESTUUR

Lode Beckers, Roseline C. Beudels-Jamar de Bolsée, Ronald Biegs, Marianne Claes, Johan Coeck, Herman Craeninckx, Eric Dekeuleneer, Manoël Dekeyser, Paul Galand, Alain Peeters, Jean-Marie Postiaux, Guido Ravoet, Carlo Vandecasteele, Yan Verschueren.

ONS TEAM

Françoise Ansay, Lisa Bentes, Hassan Benyahia, Ioana Betieanu, Olivier Beys, Manon Bistiaux, Gregory Claessens, Maryssa Cools, Céline De Caluwé, Leen De Laender, Sara De Winter, Laura Dehaene, Anne Dierick, Alain Flabat, Charlotte Gijssels, Juan Hendrawan, Margareta Heylen, Bernadette Jacquemin, Fabien Jimenez Roldan, Amin Khallouf, Jerome Laycock, Antoine Lebrun, Tanita Leclercq, Geraldine Louis, Rucha Naware, Magdalena Norwiz, Elly Peters, Florence Platteau, Vinciane Sacré, Wendy Schats, Maggy Schollaert, Stijn Sterckx, Caroline Steygers, Koen Stuyck, Marie Suleau, Bart Van Cauwenbergh, Julie Vandenberghe, Sarah Vanden Eede, Mone Van Geit, Julie van Kempen, Bruno Venti, Bas Verhage, Isabelle Vertriest, Gwendoline Viatour, Nicole Vinel, Béatrice Wedeux, Dominique Weyers, Nathalie Wouters, Margaux Ysebaert, en onze vrijwilligers Arnaud Borremans, Monique Delhaye-Hautier en †Christiane Linet.

DE AMBASSADEURS VAN WWF

Deze raad bestaat uit personen met een verschillende achtergrond, diverse kwaliteiten en een rijke ervaring. Zij hebben zich bereid verklaard om hun talent en hun maatschappelijke positie aan te wenden om aandacht te vragen voor onze belangrijke missie. WWF-België wil alle personen bedanken die bereid zijn om de verantwoordelijkheid als WWF-ambassadeur op zich te nemen.

Pierre-Olivier Beckers, Lode Beckers, Iwan Bekaert, Ronald Biegs, Pierre-Alexandre Billiet, Hervé Billiet, Chantal Block, Philippe Bodson, Brigitte Boone, Alfred Bouckaert, Robert Bury, Ingrid Ceusters-Luyten, Marianne Claes, Régine Claeys, Thierry Claeys Bouuaert, Johan Cattersel, Jean-Pierre Coene, Bruno Colmant, Herman Craeninckx, Michel Czetwertynski, Scarlett de Fays, Jacques de Gerlache, Bernard de Gerlache de Gomery, Edward De Jaegher, Diane de Spoelberch, Godefroid de Woelmont, Herman Dehennin, Manoël Dekeyser, Muriel Dekeyser, Mary Ann del Marmol,

Philippe Delusinne, Cathy Demeestere, Eric Domb, Mia Doornaert, Cédric du Monceau, Antoine Duchateau, Paul Dujardin, Jean-Louis Duplat, Jean-Pierre Dutry, Amid Faljaoui, Alain Godefroid, Baudouin Goemaere, Dirk Haesevoets, Philippe J. Berg, Paul Gaspard Jacobs, Tshibangu Kalala, Robert Kuijpers, Philippe Lambrecht, Henry le Grelle, †Christiane Linet, Florence Lippens, Chantal Lobert, Pierre Mahieu, Michel Malschaert, Marc Mullie, Werner Murez, Eric Neven, Mary Pitsy oude Hendrikman, Alain Peeters, Theo Peeters, Colette Plasman-Van den Bossche, Guido Ravoet, Sonja Rottiers, Catherine Sabbe, Eric-Emmanuel Schmitt, Johan A.C. Swinnen, Rik Torfs, Michel Troubetzkoy, Helga Van der Veken, André Van Hecke, Ritt Van kerckhoven, Herman Vandaele, Carlo Vandecasteele, Micheline Vandewiele, Hugo Vanermen, Christian Verschueren, Anne Vierstraete, Johan Vinckier, Pascal Vrebos, Guy Warlop, Serge Wibaut, Véronique Wilmot.

HARTELIJK DANK VOOR UW NALATENSCHAP

We danken de volgende personen die de natuur in hun testament hebben opgenomen van harte voor hun prachtig en genereus gebaar. Een aantal projecten konden opgericht worden dankzij hun keuze om een gedeelte of de totaliteit van hun bezittingen in te zetten voor bedreigde diersoorten en hun habitats. Hun vrijgevigheid maakt het verschil en helpt ons deze fundamentele uitdagingen het hoofd te bieden.

Myriam Bonami, Guy De Dack, Philippe De Peuter, Ernest Determe, Dirk Dierickx, Cécile Dulière, Axel-Ann Everaerts-Laenen, Chris Gueret, Veerle Hasaers, Guy Hottart, Betty Imbrechts, Marie-Thérèse Lambinet, Lieve Maeckelbergh, Hugo Meulenijs, Francine Moulin, Christine Petit, David Ravert, Nicole Rayée, Alexandre Schouben, Claudia Sorg, Sonia Timmermans, Mina Van den Heuvel, Hélène Vercheval, Raoul Verhaeghe, Willem Verheyden.

ONZE PARTNERS

Alpro, Triodos Bank, Ello Mobile, Nationale Loterij, Weleda.

Wij bedanken van ganser harte onze donateurs, leden, ledenwerfers en vrijwilligers. Zonder hen zou niets mogelijk zijn. Hartelijk dank aan iedereen.

WWF-BELGIË IN 2017

106 500

Dit jaar konden we rekenen op de steun van 106 500 leden en donateurs.

2500

De Rangerclub van WWF-België telt momenteel zo'n 2500 kinderen die dol zijn op de natuur.

19 000

19 000 Belgen beantwoordden de oproep van WWF en andere ngo's voor de wijziging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

18

In 2017 heeft WWF-België niet minder dan 18 terreinprojecten geleid of gesteund in 12 landen.

Onze missie

Het verlies van biodiversiteit tegengaan en bouwen aan een toekomst waarin de mens in harmonie leeft met de natuur.

www.wwf.be | www.facebook.com/wwf.be